UNIONIN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (kolmas jaosto)

12 päivänä tammikuuta 2010 *

Asiassa C-497/08,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Amtsgericht Charlottenburg (Saksa) on esittänyt 7.11.2008 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 17.11.2008, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa, jonka on pannut vireille

Amiraike Berlin GmbH,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari), G. Arestis, J. Malenovský ja T. von Danwitz,

julkisasiamies: P. Mengozzi,
kirjaaja: R. Grass,

kuultuaan julkisasiamiestä,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

on antanut seuraavan

määräyksen

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee EY 10, EY 43 ja EY 48 artiklan tulkintaa.

2 Nämä kysymykset on esitetty Amiraike Berlin GmbH:n (jäljempänä Amiraike), joka on Saksan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, esittämän sellaisen hakemuksen käsittelyn yhteydessä, jossa se pyysi selvitysmiehen määräämistä Aero Campus Cottbus Ltd:n (jäljempänä AeroCC), joka on Englannin oikeuden mukaan perustettu yhtiö, Saksassa sijaitsevaa omaisuutta varten.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Saksan oikeus

3 Osakeyhtiöstä 6.9.1965 annetun lain (Aktiengesetz; BGBl. 1965 I, s. 1086; jäljempänä osakeyhtiölaki) 273 §:ssä, jonka otsikkona on ”Selvityksen päättyminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Kun selvitys on päättynyt ja lopputilitys on esitetty, selvitysmiesten on tehtävä ilmoitus pesänselvityksen päättymisestä, jotta se merkitään kaupparekisteriin. Yhtiö on poistettava rekisteristä.

– –

4. Jos jälkikäteen ilmenee, että lisäselvitystoimenpiteet ovat tarpeen, tuomioistuimen on määrättävä asianosaisen hakemuksesta, että siihenastisen selvitysmiehen on toimittava uudelleen selvitysmiehenä tai sen on määrättävä toinen selvitysmies. – –

5. Edellä 2 ja 3 momentin sekä 4 momentin ensimmäisen virkkeen nojalla tehtyihin päätöksiin saadaan hakea muutosta valittamalla.”

4 Hakemuslainkäytöstä 17.5.1898 annetun lain (Gesetz über die Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit) 145 §:n mukaan Amtsgericht (alioikeus) on toimivaltainen määräämään osakeyhtiölain 273 §:n 4 momentissa tarkoitetun selvitysmiehen.

5 Siviililain täytäntöönpanosta annetun lain (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch) 43 §:n 1 momentin mukaan esineeseen kohdistuviin oikeuksiin sovelletaan sen valtion oikeutta, jossa esine sijaitsee.

Englannin oikeus

6 Vuoden 2006 yhtiölain (Companies Act 2006, jäljempänä vuoden 2006 CA) mukaan rajavastuuyhtiöiden on jätettävä vuositilinpäätökset.

7 Vuoden 2006 CA:n 1000 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Jos rekisterinpitäjällä on päteviä perusteita epäillä, että yhtiö ei harjoita liiketoimintaa tai sillä ei ole toimintaa, rekisterinpitäjä voi lähettää yhtiölle postitse kirjeen, jossa kysytään, harjoittaako yhtiö liiketoimintaa tai onko sillä toimintaa.

2. Jos rekisterinpitäjä ei saa kuukauden kuluessa kirjeen lähettämisestä siihen vastausta, hänen on lähetettävä 14 päivän kuluessa kyseisen kuukauden päättymisestä yhtiölle kirjattu kirje, jossa viitataan ensimmäiseen kirjeeseen ja todetaan, että a) vastausta siihen ei ole saatu ja b) jos vastausta ei saada toiseenkaan kirjeeseen kuukauden kuluessa kirjeen päivämäärästä, asiassa julkaistaan yhtiön nimen rekisteristä poistamista varten ilmoitus Gazettessa (virallinen lehti).

3. Jos rekisterinpitäjä a) vastaanottaa vastauksen, jonka mukaan yhtiö ei harjoita liiketoimintaa tai sillä ei ole toimintaa, tai b) ei saa vastausta kuukauden kuluessa toisen kirjeen lähettämisestä, rekisterinpitäjä voi julkaista Gazettessa ja lähettää postitse yhtiölle ilmoituksen, jonka mukaan ilmoituksessa mainitun yhtiön nimi jollei yhtiö näytä päinvastaista, poistetaan kolmen kuukauden kuluttua ilmoituksen päivämäärästä lukien rekisteristä ja yhtiö purkautuu.

4. Ilmoituksessa mainitun ajan päätyttyä rekisterinpitäjä voi, jollei yhtiö ole esittänyt sitä ennen päinvastaista näyttöä, poistaa yhtiön nimen rekisteristä.

5. Rekisterinpitäjän on julkaistava Gazettessa ilmoitus, josta käy ilmi rekisteristä poistetun yhtiön nimi.

6. Yhtiö purkautuu nimen julkaisemisella Gazettessa.

7. Kuitenkin a) hallituksen jäsenten, toimitusjohtajan ja yhtiön yhtiömiesten vastuu (jos sitä on) säilyy ja siihen voidaan vedota aivan kuin yhtiö ei olisi purkautunut ja b) mikään tässä pykälässä säädetty ei vaikuta tuomioistuimen toimivaltaan selvittää yhtiö, jonka nimi on poistettu rekisteristä."

8 Vuoden 2006 CA:n 1012 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Kun yhtiö on purkautunut, yhtiölle välittömästi ennen sen purkautumista kuulunut tai trustijärjestelyn mukaisesti yhtiön lukuun hallinnoitu koko yhtiön omaisuus ja kaikki sen oikeudet (mukaan lukien vuokrakiinteistöt (leasehold property), mutta ei yhtiön trustijärjestelyn mukaisesti toisen henkilön lukuun hallinnoimaa omaisuutta) ovat omaisuuden ja oikeuksien lajista riippumatta omistajaa vailla olevaa omaisuutta (bona vacantia), ja

a) ne kuuluvat tästä syystä toistaiseksi (tapauksen mukaan) kruunulle tai Lancasterin herttuakunnalle tai Cornwallin herttualle ja

b) ne siirretään ja luovutetaan samalla tavalla kuin muu kruunulle, Lancasterin herttuakunnalle tai Cornwallin herttualle tullut omistajaa vailla oleva omaisuus.

_ _"

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

9 Pääasia koskee hakemuslainkäyttömenettelyä, jossa on kysymys jälkikäteisen selvitysmiehen määräämisestä AeroCC:n Saksassa sijaitsevaa omaisuutta varten osakeyhtiölain 273 §:n 4 momentin analogisen soveltamisen nojalla Saksan oikeuden jaettua yhtiötä (Spaltgesellschaft) tai jäännösyhtiötä (Restgesellschaft) koskevien periaatteiden mukaisesti.

10 AeroCC oli rajavastuuyhtiön muodossa Englannissa ja Walesissa 8.4.2005 perustettu yhtiö, joka oli merkitty Cardiffin yhtiörekisteriin.

11 Kyseisen yhtiön johtajat olivat laiminlyöneet velvollisuutensa jättää – kuten brittiläisessä yhtiöoikeudessa vaaditaan – brittiläisen tilintarkastajan varmentamia vuositilinpäätöksiä. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan AeroCC oli tästä syystä poistettu yhtiörekisteristä tammikuussa 2008, minkä seurauksena yhtiön omaisuus oli joutunut Britannian kruunulle.

12 AeroCC:llä oli Saksassa ainoastaan yhteystoimisto. AeroCC:llä on kuitenkin useita Saksassa sijaitsevia varallisuuskohteita, jotka pääasiallisesti koostuvat Berliiniin sijoittautuneesta siviilioikeudellisesta yhtiöstä (Gesellschaft des bürgerlichen Rechts), jolla taas on Saksan alueella omistamansa kiinteän omaisuuden lisäksi useita oikeuksia, joiden nojalla sillä oikeus vaatia Saksassa sijaitsevien kiinteistöjen omistusoikeuden siirtämistä, sekä vahingonkorvaussaamisia.

13 AeroCC:n enemmistöosuudenomistajana oleva Amiraike esitti 16.6.2008 ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa hakemuksen, jossa se pyysi jälkikäteisen selvitysmiehen määräämistä AeroCC:n Saksassa sijaitsevan omaisuuden selvittämistä varten jaettua yhtiötä tai jäännösyhtiötä koskevien periaatteiden mukaisesti.

14 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan vuoden 2006 CA:n 1012 §:ssä säädetyn kaltainen toimenpide on valtion pakkolunastustoimenpide. Vaikka sellaiset toimenpiteet eivät periaatteessa voi vaikuttaa sen valtion alueen ulkopuolella, joka on ne määrännyt, näin ei ole kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevassa asiassa. Tämän tuomioistuimen mukaan silloin, kun yhtiö saattaa EY 43 ja EY 48 artiklan mukaista sijoittautumisvapautta käyttäessään itsensä tietoisesti jäsenvaltion yhtiöoikeuden alaiseksi, se ei voi vedota sellaisen toisen jäsenvaltion edullisempaan yhtiönoikeuteen, jonka alueella osa sen omaisuudesta sijaitsee, välttyäkseen perustamisjäsenvaltionsa oikeuden nojalla tämän yhtiön purkautumisen johdosta aiheutuvilta tietyiltä negatiivisilta oikeusvaikutuksilta. Sellainen ”rusinoiden poiminen pullasta” olisi yhteisön oikeuden vastaista, eikä tässä ole mahdollista vedota Saksan oikeuden jäännösyhtiötä tai jaettua yhtiötä koskeviin periaatteisiin, koska kysymyksessä on kylmän sodan ajalta peräisin oleva vanha oikeudellinen instrumentti.

15 Tässä tilanteessa Amtsgericht Charlottenburg on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko primaarisen yhteisön oikeuden määräyksiä, erityisesti EY 10, EY 43 ja EY 48 artiklaa sekä yhteisön jäsenvaltioiden kansallisten oikeusjärjestysten vastavuoroista tunnustamista koskevaa periaatetta, tulkittava siten, että jäsenvaltio (ensimmäinen jäsenvaltio) on joka tapauksessa primaarisen yhteisön oikeuden ratifioimisella ilmoittanut periaatteessa hyväksyvänsä toisen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen nojalla määrätyn pakkolunastustoimenpiteen vaikutuksen oman valtionsa alueella silloin, kun pakkolunastustoimenpiteen kohteena oleva yksityisoikeuden mukaan perustettu yhtiö on sitä ennen yhteisön oikeuden mukaista sijoittautumisvapautta käyttäessään saattanut itsensä tietoisesti toisen jäsenvaltion yhtiöoikeuden, jonka perusteella pakkolunastus määrättiin, alaiseksi mutta se harjoittaa kuitenkin taloudellista toimintaa ensimmäisessä jäsenvaltiossa ja sillä on siellä pakkolunastuksen kohteena olevaa yhtiöomaisuutta?”

Unionin tuomioistuimen toimivalta

16 Amiraiken ja Saksan hallituksen mukaan Amtsgericht Charlottenburg ei anna asiassa ratkaisua tuomiovaltaa käyttäen. Näin ollen on ensinnäkin selvitettävä, onko Amtsgericht Charlottenburgin annettava tässä asiassa ratkaisu tuomiovaltaa käyttäen, jotta voidaan tarkistaa, onko unionin tuomioistuimella toimivaltaa ratkaista sille esitetty kysymys EY 234 artiklan nojalla.

17 Vaikka tässä yhteydessä ei olekaan epäilystä siitä, että Amtsgericht Charlottenburg on ”tuomioistuin”, se voi saattaa asian EY 234 artiklan nojalla unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi ainoastaan silloin, kun joko siinä on vireillä oikeusriita ja sen on annettava ratkaisu sellaisessa menettelyssä, jonka tarkoituksena on ratkaisun antaminen tuomiovaltaa käyttäen (ks. asia 138/80, Borker, määräys 18.6.1980, Kok., s. 1975, Kok. Ep. V, s. 245, 4 kohta; asia 318/85, Greis Unterweger, määräys 5.3.1986, Kok., s. 955, 4 kohta; asia C-111/94, Job Centre, tuomio 19.10.1995, Kok., s. I-3361, 9 kohta (ns. Job Centre I -tapaus); asia C-178/99, Salzmann, tuomio 14.6.2001, Kok., s. I-4421, 14 kohta; asia C-182/00, Lutz ym., tuomio 15.1.2002, Kok., s. I-547, 13 kohta; asia C-165/03, Längst, tuomio 30.6.2005, Kok., s. I-5637, 25 kohta ja asia C-96/04, Standesamt Stadt Niebüll, tuomio 27.4.2006, Kok., s. I-3561, 13 kohta).

18 Pääasiassa käy ilmi asiakirjoista, että Amtsgericht Charlottenburg on saattanut asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi ennakkoratkaisumenettelyssä hallintoviranomaisena. Annettu ratkaisu koskee nimittäin ainoastaan jälkikäteisen selvitysmiehen nimeämistä AeroCC:n Saksassa sijaitsevaa omaisuutta varten. Osakeyhtiölain 273 §:n 4 momentin välittömässä tai analogisessa soveltamisessa tuomarin olennaisena tehtävänä on ratkaista, onko hakijan tai toisen henkilön ehdottama henkilö sovelias toimimaan rekisteristä poistetun yhtiön jäljelle jääneen omaisuuden selvitysmiehenä.

19 Asiakirjoista ei myöskään käy ilmi mitään sellaista, joka viittaisi siihen, että Amtsgericht Charlottenburgissa olisi vireillä Amiraiken ja jonkin mahdollisen vastaajan välinen oikeusriita. Päinvastoin ennakkoratkaisupyynnön johdannon mukaan kyseessä on vain kauppaoikeudellinen asia eikä oikeusriita. Johdannossa mainitaan ainoastaan AeroCC:n nimi ja osoite. Ennakkoratkaisupyynnön tosiseikkoja koskevassa osassa ei

myöskään mainita sellaisia henkilöitä tai elimiä, jotka olisivat vastustaneet Amiraiken AeroCC:n – jonka enemmistöosuudenomistaja Amiraike on – osalta esittämää hakemusta.

20 Unionin tuomioistuimelle esitetyistä asiakirjoista ei myöskään ilmene, että ennen Amtsgericht Charlottenburgin sille esittämää ennakkoratkaisupyyntöä Amiraiken tilanteen vuoksi olisi tehty päätös, johon olisi haettu muutosta tässä kansallisessa tuomioistuimessa. Kyseinen kansallinen tuomioistuin on näin ollen ensimmäinen viranomainen, joka käsittelee hakemusta selvitysmiehen määräämisestä AeroCC:tä varten.

21 Tästä seuraa, että Amtsgericht Charlottenburg tekee käsiteltävänään olevassa asiassa hallintopäätöksen ilman, että sen olisi ratkaistava samalla oikeusriita, joten se suorittaa sellaista tehtävää, jossa se ei käytä tuomiovaltaa.

22 Edellä todetun perusteella työjärjestyksen 92 artiklan 1 kohdan ja 103 artiklan 1 kohdan nojalla on todettava, että unionin tuomioistuin ei selvästi ole toimivaltainen vastaamaan Amtsgericht Charlottenburgin esittämään kysymykseen.

Oikeudenkäyntikulut

23 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on määrännyt seuraavaa:

Unionin tuomioistuin ei selvästi ole toimivaltainen vastaamaan Amtsgericht Charlottenburgin 7.11.2008 tekemällä päätöksellä esittämään kysymykseen.

Allekirjoitukset